

копю за закріпою руки судейской и краткий экстракт прислано б к нам для разсмотрінія [...] купно з его превосходителством господином генералом и кавалером Семеном Григорьевичом Нарішкіним в арматном вязенню, о том бы в. мс. отвітствовал.

З Глухова октяв'ря 13 року 1732 - го.

В под[линном] подпис.

В.мсти ласкавий приятель ея императорского величества Войск Запорожского обоих сторон Дніпра гетман и кавалер Данило Апостол».

НБУВ. ІР. Ф. І. № 59126.

Тогочасна копія

Юрій Мицик (Київ)
доктор історичних наук, професор

Інна Тарасенко (Київ)
кандидат історичних наук

Іваницький сотник Павло Миницький

Загальновідомо, що біографії сотників Гетьманщини XVII–XVIII ст. майже не досліджені через брак джерел і московські заборони, які постійно твердили, що козацька старшина – це експлуататори трудящих мас українського народу і тільки. Нині можна констатувати певний прогрес. Відбувається переоцінка ролі козацької старшини, накопичується джерельний матеріал, з'являються біографічні дослідження... Але сотників це поки що майже не торкнулося.

Дана стаття присвячена іваницькому сотнику Павлу Миницькому. Йому приділив трохи уваги лише О. М. Лазаревський [1, 307–311]. Миницький, як довідуємося з його листа 1728 р., який наводиться нижче під № 4, вісім років служив у генеральній військовій канцелярії канцеляристом за часів гетьмана Івана Скоропадського. Зберігся оборонний універсал від 22(11).07.1719 р. генерального бунчужного Якова Лизогуба підписаний також військовим канцеляристом Павлом Миницьким [2, 547–548]. Після смерті останнього універсалом наказного гетьмана Павла Полуботка від 13(2).11.1722 р. [3, 184.] він був призначений ніжинським полковим писарем за згодою (навіть чи щирою) ніжинського полковника Петра Толстого і ніжинської полкової старшини. Він змінив на цьому уряді померлого полкового писаря Федора Мавольського і обіймав його кілька років з перервою (1722–1723, 1725–1726 рр.).

У грудні 1723 р. через інтриги Толстого Миницький був арештований правителем Гетьманщини графом Олександром Рум'янцевим і відправлений у глухівську в'язницю, де провів 16 місяців. Однак провини не було доведено і у березні 1725 р. його було звільнено. Але Толстой не припинив свої інтриги. Тому у січні 1726 р. через посилення матеріальної скрути Миницький перебрався у Прилуцький полк, де полковник Гнат Галаган призначив його в Іваницьку сотню (нині – с. Іванківці Срібнянського району) на вакантне місце сотника (попередній сотник Іван Стороженко помер у 1727 р.), а вже в червні на підставі ухвали сотенного товариства він був затверджений на уряді «з дода-

чею мні сотенной корогвы». Але й тут Толстой не припиняв переслідувань, внаслідок чого Миницькому не надали сотенної корогви і взагалі змусили до виїзду. Тоді він прибув до Петербурга, де прожив у бідності дев'ять місяців і врешті добився царської грамоти на призначення його іваницьким сотником. Також він виклопотав належні листи від царського радника Петра Васильовича Курбатова і новгородського митрополита Феофана Прокоповича, вихованця Києво-Могилянської Академії, котрий був тоді головою Синоду. На зворотному шляху Миницький, очевидно, заїхав у Глухів і виклопотав у гетьмана Данила Апостола відповідний універсал 30(20).12.1727 р. Отже, Миницький мав зайняти цей уряд, а призначений замість нього сотником Григорій Волошин скласти повноваження. Цю монаршу і гетьманську волю мав втілити в життя царський представник Федір Наумов, спеціально посланий як міністр-резидент при гетьмані. Але не встиг ще Миницький утвердитися на сотницьтві, як Наумов написав Апостолу, що не може допустити Миницького до сотницького уряду. Тут зіграла свою роль корупція (подарована Наумову карета) і ворожість до Миницького Толстого й нового ніжинського полковника Івана Хрущова (обіймав цю посаду у 1727–1742 рр.). Гетьман опинився в складному становищі: з одного боку він мав слухати царського представника (Гетьманщина була вже не тією незалежною державою як за часів Богдана Хмельницького), а з іншого боку, він мав зберігати своє реноме. Тоді Апостол став діяти через Ґалагана і той обманом відібрав у Миницького царську грамоту. Знову невдасі-сотнику довелося звертатися за допомогою, зокрема до графа генерала Йогана Бернгарда Вейсбаха та гетьманчів, миргородського полковника Павла й Петра Апостолів. Але й вороги не дрімали...

На цьому моменті життя Миницького ми зупинимось трохи детальніше, бо знайдені в Інституті рукопису НБУВ (Національній бібліотеці України ім. В. І. Вернадського) матеріали дозволяють пролити на нього світло. Ці документи наводяться нами нижче. Першим з них є зобов'язання військового канцеляриста Василя Лазоревича щодо мирової угоди з Павлом Миницьким (1727 р.). Сторони, щоб не доводити справу до суду, відмовлялися від взаємних претензій. Наступний документ 1727 р. теж стосується цієї історії. Прилуцький полковий обозний Михайло Огронович доповідав гетьману Данилу Апостолу, що конфлікт між сотником Миницьким і канцеляристом Лазоревичем завдяки порадам його та інших осіб мирно скінчився. Сотник, хоча й домагався суду і подавав у Глухові скаргу на образи з боку Лазоревича, однак погодився укласти з ним мирне порозуміння. Але нещастя для Миницького не скінчилося. Він прибув у Сорочинці до миргородського полковника Павла Апостола, де із сльозами скаржився на прилуцького полковника Гната Ґалагана, який тягне з вже два роки з утвердження Миницького на сотницькому уряді. Це спричинилося до розорення Миницького. Тому, а також знаючи «зичливу і безпозодозрителную к домови ншему добросклонност, як в час аресту над нами бывшего явившую, так и нні за бытности его в Санкт Пѣтербурсѣ» Миницького, порушував клопотання за нього перед батьком-гетьманом. Документ № 4 – це лист від 29(18).10.1728 р. Миницького до самого гетьмана, у котрому він викладав важливі факти своєї біографії, а також історію своїх митарств останніх років в Іваницькій сотні. За словами Миницького, Наумов «оболгал

мене напрасно». До кампанії проти нього підключився й кацелярист Лазоревич, й іваницький городовий отаман Дем'ян Компанієць (Кальницький), який з чотирма п'яними козаками («Грицько Иценко, Матвій Проценко, Опанас Лысенко и Левко Прочай») мало «в смерть не убили» його. Сам же сотник опинився в крайній скруті: «продаю остатнюю скотину, оруже, з хребта одежу и прочий». Гетьман не міг його відверто підтримати, тому обмежувався відмовою у претензіях на сотництво його ворогам: Григорію (Григорашу) Волошину, Грицьку Іценку («за пьянство и неспособность») і Петру Зоцю («за глупство и каліцтво»). Сотня залишалася без сотника до травня 1729 р., коли Наумов врешті припинив переслідувати Миницького, та й становище козаків без сотника погіршувалося. Врешті вдалося провести вибори сотника (конкурентом Миницького цього разу був сотенний хорунжий Петро Кудра), і Миницький вийшов переможцем. Полковник Галаган написав клопотання, створене, видно, самим Миницьким, яке було адресоване гетьману. У ньому він просив затвердити Миницького на уряді, тим більше, що останній мав в Іваниці «дом свой и кгрунта». Цей документ Апостол отримав 21(10).05. 1728 р., а через два дні підписав відповідний універсал. Таким чином, Миницький став повноправним іваницьким сотником. Відомо, що він брав участь у польському поході (очевидно, 1733 р.), з котрого повернувся хворим на ревматизм чи радикуліт, через що «не толко на коні, але и возком їхати не может». На цій підставі у березні 1736 р. він просив звільнити його від участі в черговому поході в російсько-турецькій війні 1735–1739 рр. Ще він судився із сином свого особистого ворога Григорія Волошина (іваницьким сотником у 1710–1721 рр.) за Бережанські (?) землі [4, 310–311]. Помер Павло Миницький наприкінці 1737 р. Його удова енергійно займалася господарством, навіть «скупала» іваницьких селян. Вона скоро вдруге вийшла заміж за підполковника Петра Івкова, мала від нього дочку Мелашку (1742 р. н.) й проживала переважно на хуторі Ковтуновщині, придбаного ще покійним Миницьким.

Після смерті сотника лишилося два сина й дві дочки. Старший син Андрій (1724 р. н.) у січні 1738 р. вчився в класі синтаксими Києво-Могилянської Академії і був вчення «вразумительного» [5]. У 1772 р. він був писарем іваницького земського суду. Молодший син Іван, бунчуковий товариш, був останнім красноколядинським сотником Прилуцького полку у 1764–1781 рр. Старша дочка Марія (1725 р. н.) вийшла заміж за ічнянського протопопа Петра Полянського. Молодша дочка Мелашка (Меланія) у лютому 1748 р. вийшла заміж за сина ічнянського сотника Григорія Стороженка–Петра і принесла багатий посаг, але рано овдовіла (Петро помер у жовтні того ж року) [6, 218, 311]. Потім Мелашка вийшла заміж вдруге, її чоловіком став відставний осавул Ніжинського полку Григорович.

Наші пошуки у Центральному державному історичному архіві України м. Київ (ЦДІАК України) теж дали деякий результат. У фонді Генеральної військової канцелярії № 51, оп. 3, зберігаються справи, які слід ще дослідити:

№ 55 – Універсали гетьманів І. Скоропадського та Д. Апостола про надання старшині ніжинського полку чинів, маєтностей і протекції. (1711–1732 рр.) Тут є універсал І. Скоропадського військовому канцеляристу П. Миницькому про призначення його на посаду ніжинського полкового писаря (арк. 72).

№ 490 – Відомість полкового комісара В. Полоницького і ревізор-комісара П. Миницького про розміщення драгунів Київського полку в селах і містах Чернігівського полку (1720 р. Оригінал).

№ 491 – Відомість полкового комісара В. Полоницького і ревізор-комісара П. Миницького про кількість платників консистенстського податку у Чернігівському полку (1720 р. Оригінал).

№ 709 – Листування канцелярії з ніжинським полковником П. Толстим про призначення військового канцеляриста П. Миницького ніжинським полковним писарем (1723 р.).

№ 846 – Супліка ніжинського полкового обозного Л. Шрамченка і полкового писаря П. Миницького про роз'яснення порядку постачання компанійцями провіанту і фуражу (1723 р. Оригінал).

№ 1882 – Чолобитна сотника Роменської сотні Лубенського полку (колишнього Ніжинського полкового писаря) П. Миницького і про меморія Канцелярії Малоросійській колегії про надання мастку (1725 р.).

№ 3181 – Супліка сотників Прилуцького полку про зменшення в сотнях польових сторожів та про зневагу ними сотників (б/д, 1729 р. (?)).

№ 4922 – Сказка іваницького сотника Прилуцького полку Павла Миницького та копії універсалів гетьманів про надання посад (1734 р.). У цій справі є копія універсалу Д. Апостола про надання уряду сотника Іваницької сотні від 13.05. 1729 р.

Цим вичерпуються дані про іваницького сотника Павла Миницького та його сім'ю. Сподіваємося, що подальші архівні пошуки дозволять пролити більше світла на біографію цієї особи, сповнену драматичних подій. Насамкінець відзначимо, що документи публікуються за правилами Ярослава Дзири [7, 39–42] з незначними змінами.

Джерела та література

1. Лазаревский А.М. Описание Старой Малороссии. – К., 1902. – Т. III (полк Прилуцкий). – С. 307–311.
2. Універсали Павла Полуботка (1722–1723). – К., 2008. – С. 547–548. Миницький поставив свою печатку і на іншому універсалі 1719 р. Лизогуба (Універсали... С. 546).
3. Універсали... С. 184.
4. Лазаревский А.М. Описание ... – Т. III (полк Прилуцкий). – С. 310–311.
5. Акты и документы, относящиеся к истории киевской Академии. – К., 1904. – Т. I. – Часть II. Приложения. – С. 73.
6. Лазаревский А.М. Описание ... Т. III (полк Прилуцкий). – С. 218, 311.
7. Літопис Самовидця. – К., 1971. – С. 39–42.

Додатки

№ 1

1727, листопада 3 (жовтня 23). – Зобов'язання військового канцеляриста Василя Лазаревича щодо конфлікту з Павлом Миницьким

Копія.

Року тисяча сімсот двадцят сегомо мєся октоврия двадцят третого.

Я, нижей подписанный, чиню извѣстно кому у всякого права и суду відати надлежит тепер и в потомние часи, иж подлуг отвітного моего на чолобите пна Павла Миницького, сотника

иваницького, доношення, в его до мене претенсії, не входя з ним в суд, доброволне погодилися и между собою росписалися на том, что впрод еден на другого в том заводі не чоломбитчик и ні в чом еден другого порочит очне или заочне и дорікат барзій третою персони, о которую бил завод, чести отнюд нарушати и профановати ні под яким претекстом не повинен под опасением штрафа и наказания, як правне артикули повелівають и под зарукою на особу его ясневелможности рублей сто денег. А если би я яким нібуд образом міл дом его, пна Миницького, сотника, порочити или в житні их чинити подступок, то должен буду достойному наказанию и якої он сам похочет подлежатому сатисфакції. На чом для лутшой твердости и віротія даю от себе ему, пну Миницькому, сию росписку за подписанием власной моеї руки.

Васил Лазаревич, канцелярист войсковий.

Сия мировая в суді полковом прилуцком была презентована и для лутшой достовірности на оной подписуемься.

Року и дня вишше означенного.

Михайло Григориевич [Огронович], обозний пол[ковий] прил[уцкий].

Федор Галенковский, писар пол[ковий] прил[уцкий].

Михайло Мовчан и Григорий Панкович, асаули пол[ковие] прил[уцкие].

НБУВ. ІР. Ф. І. № 54439.

Тогочасна копія

№ 2

1727 р., листопада 4 (жовтня 24). – Прилуки. – Лист прилуцького обозного Михайла Огроновича гетьману Данилу Апостолу

Ясне велможний мсці пне гетмане, всемилостивійший мой пне патроне и всенадежнійший добродію.

По поданном ясневелможности вашей в Глухові от пна Павла Миницького, сотника иваницького, на Василя Лазаревича доношению и мні от ясневелможности вашой для инквірованія врученном преклонени обадва моім совітом и других персон, не заходя з собою в суд, помірковалися и хотя он, пн Миницький, при том обстоювал, чтоб судом з ним, Лазаревичем, расправитися, однак для третей персони (которую может бит и в невинности плачущуюся и не хотящую, силою на суд не подобало привлекат против права и слухности) между их завод включенной без розиску и без приговору в Прилуку свідителіей, на которых он, пн Миницький, зсилаліся крайне тот завод мною кончен, уничтожен и уморен, а их обох до помірковання и згоди разними примірами и способами наклонилем и чтоб впрод еден другому нічого не дорікал и не чолобитствовал еден на другого в том заводі и третей персони отнюд ничим особливе он, Лазаревич не порочил, совітовалем обом между собою росписатися и росписалися ободва, первой пн Лазаревич, а послі пн Миницький. Доношу ясневелможности и затим себе неотмінному панскому ресектові полецию и зостаю.

Ясневелможности вашей всегда щирезичливий нижайший [слу]га и подножок Михайло Огронович, обозний полковий прилуцкий.

З Прилуки октовр. 24 1727 року

На звороті: «Пресвітлішого и державнійшого великого гедря ншого его императорского влчства Войск Запорожских обоїх сторон Дніпра гетману, ясневелможному его млсти пну Данилу Апостолу, всемилостивішому моему пну пну патрону и всенадежнійшому добродієви всепокорне.

НБУВ. ІР. Ф. І. № 54439.

Тогочасна копія

№ 3

**1728, січня 26(15). – Сорочинці. – Лист миргородського полковника
Павла Апостола до батька, гетьмана Данила Апостола**

Ясневелможний мсці пне гетмане, млстивійший мой оче и добродію.

Нарочне сегодня прибыл ко мні в Сорочинці пн Павел Миницкий, плачливе ускаржался в незносной своей обиди (о которой вшой ясневелможности извiсно уже ест и он сам устне чили літералне мает предявити). А зверх того еще и нні по виданному от вшой ясневелможности указу пн полковник прилуцкий невідомо чего ради оному Миницкому вряду сотничества иваницкого и короги вручене на отдаляцию пустил, чрез что он крайне бідны, вовся разорилсья домом своїм и протчіими пусленными грунтами за уставичною дворочною волокитою. В чом просил до вшей ясневелможности моеї за собою инстанції в показаню над им рейментарского млсрдиа и отческого в крайнем разоренїи призринна. Теди я, відаючи прежде его, п. Миницкого, зичливию и безподозрительную к домови ншему добросклонност, як в час аресту над нами бывшего явившую, так и нні за бытности его в Санкт Пітербурсі от пна Петра брата листовне описанную, з прошением на оногo респекту. Послїдователні и я покорностию своею прошу вшей родительской млсти, абы в претенсіи своей он, п. Миницкий, млстїю вшей ясневелможности не был занеханный, а на тот уряд иваницкого сотничества універсалом рейментарским был бы утвержденный. О дане мiстця [в] сердцу рейментарском мой инстанції (аше будет могучая, прошу и затим родительские вшей ясневелможности стопи лоби[заю], ихже блгословенію поручаю мя и есмь вшей ясневелможности млстивішого моего отца и добродіа щирезичливий сн и нижайший слуга его императорского влчства Войска Запорожского полковник миргородский Павел Апостол.

Сороч[инці] генвар[я] 15 д. 1728 году.

На звороті: «Всепресвітлішого и державнішого великого гедря ншого его императорского влчства Войска Запорожского, обоїх сторон Днепра гетману ясневелможному его млсти пну Даниїлу Апостолу, млстивішому моему отцу и добродіеві покорне.

НБВВ. ІР. Ф. І, № 54428.

Оригінал затверджений печаткою і особисти підписом

№ 4

**1728, жовтня 29 (18). – Лист іваницького сотника Павла Миницького
до гетьмана Данила Апостола**

Ясневелможнійший мсці пне гетман, милостивійший мні пне патроне и єдиний всенадежнійший добродію.

За осмолітнюю мою у покойного гетмана Скоропадского в енеральной войсковой канцелярії службу удостоен я по смерти его 1722 году універсалом от небожчика Полуботка віце-гетмана и енеральной старшыны полковым писарем в Ніжині при полковничестві Толстого. А в 1723 году декамвр[а] за бытности гдна Румянцова в Малой Россїи при арестованїи з розных полков старшыны напрасно предан и я от его, Толстого, вомiсто обіщанного респекта и писарской годовой платы, в Глухов за арест. И тамо 16 мсеї утісненіе претерпївши по недоведенной на мене ні в чом винї, освобожен з коллежским пашпортом з-под аресту честно быт в чину по прежнему 1725 мар[та]. А в 1726 генвар. за пресилением по крайней нужді з Ніжына от покупленных моїх и оставленных безпродажно кгрунтов, которые и до днесь пустїют, в Прилуцкий полк

писменним ордером его млти пна полковника Галагана определено мене на ваканс в містечко Иваницю правит сотною до указу. А в юню против монарших грамот 1715 генвар[я] 19 и 1726 июня 6 состоявшихся по полковничому о мні атестату з старшиною и по товарискому сотні Иваницкой прошению (которое з атестатом подлинны на писмі іміюцца в енеральной войсковой канцелярії цілым я утвержден тамо сотником з додачею мні сотенной корогвы. Но Малороссійская мимошедшая коллегія наваждением означенного Толстого, устремившогося на мене злобою безвинно изгнала от сотничества и сотенную корогов без челобита от сотнян отняла нахално декабрия мсця. И я тогда устрашен коллегиею и злобою Толстого, дабы знову не попасти напрасно в неволю, зараз уехал в Санкт Питербурх и тамо чрез 9 мсцей живучи з немалым коштом убытком и волокитою, получил монарший указ о выдачи мні з полку Ніжынского роковой писарской платы з год и за тры мсця против умершого писара Маволского, о награжденіи вышепоказанных убытков и о определеніи мене по прежнему иваницким сотником и сверх того указу гдарственная иностранных діл коллегія за пренесением в оную знову з высокого сената малороссійских діл, чрез совітника превосходителного гдна Петра Василиевича Курбатова, вручила мене 30 д. июля 1727 и приказала гдну Наумову з Санкт Питербурха одправленному в Малую Россию, дабы за прибытием его в Україну (...) мене сотником в Иваницкую безволокитно. О чом особенное от преосвященного новгородского архiereя до его, гдна Наумова, было за мною прошение и (...) от его ж декларация, а до ясне велможности вашей инстанциальные за мн(е) писма от наймильшого сна его и сновой, блгонадежнших моих патронов (...) их млстей пна Петра и пней Петровой, ннішних полковника и полковници лубенских. По якому монаршому указу и по писмах причинных дан был в прошлом 1727 году декабрия 20 д. высочеповажнїи од ясневелможности вашей до пна полковника прилуцкого указ о бытіи мні сотником по прежнему, а Григо[рашу] Волошину, который был козаком, на тое сотничество подмогоричился вовся о (...) понеже монаршою грамотою 1721 году юня 10 д. составленною и нні в енеральной войсковой канцелярії іміющоюся, ему, Григорашу, ні в яких чинах вперед (...) да быть не велено. Да и подписок канцелярист Василь Лазоревич муж(...) сын з Ніжина, Толстого и посланника турского прошением от прошедшой коллегіи на тое місце наказным без мене злобно определеннїи, за явные свої безчинства вовся был бы отставлен и из з енеральной войсковой канцелярії выкло(...). Но гдин Наумов за повіданемся в Вышнем Волочку августа 6 1727 з (...) Велиаминовым, а з означенным Толстым нарочно обачившися августа 22 при московной его деревні, где нні живет, пакостит мні на прошеннїи и присланною в Глухові каретою скорумпованныи, по тому монаршому и ясневелможности вашей указу сотником быть мні не допустил, даючи тую причину, что нікоторые козаки иваницкие едны по его велінію и упевнено (...) Лазоревичом, а другие, помогоричившися Григорашем, возмущенные, при мене сотником не похотіли без резону, а к тому против других за уряды (...) тивши ему от мене було дать нічого. Понеже я за моім безщастем і волокитством чрез вышепрописанные шест годов всего моего імения отческого и из дітми заслуженного лишился, и разным кредиторам на 200 рублей одолжился и що було в дому без мене, тое розмарнуравлено и до тестя нахалом позабир(...), да еще оно гдн Наумов, видячи ясневелможност вашу к мні млстивого, оболгал мене напрасно и подал в гнів и подзор ясневелможности вашей мене в клеветі своей оправдавшогося, ругал и безчестил як сам хотіл и ярился бити, Лазоревича же, принятую чрез пна Валкевича знову в канцелярію, упевнил за поворотом своїм з Москвы в Глухов одреділит непременно сотником в Иваницю, як іміющося у мене о том писмо явствует. О яком (...) вашей на мні чрез отставку мене од сотничества положеннїи розсверпіли (...) и за приводом Демяна Калницкого, компанійца, з Конотопу в Иваницю перве атаманом в Иваницю, а потом наказным сотником туда определенного, нестерпимые чинили пакости, ругательства и озлобления и чотири члвка пнях з ним, атаманом, а именно Грицко Иценко, Матвій Проценко, Опанас Лысенко и Левко Прочай мало мене в смерть не

убили. З которого атамана о обидах мні затіянных полковничее письмо его упоминающее и дві росписі, една з суду полкового прилуцкого за руками старшин, а другая з суду иваницкого за рукою хоружого, полкового розищика, мні виданныи, свидѣлствуют. И в таком моем злочключенні и гоненні, горшом од прошедшого пятолітнего, цілий уже год живучи и не їмючи ні одкуду прибѣли и ни одну копійку, продаю остатнюю скотину, оруже, з хребта одежу и прочий надобок и тым в горести сердца бідні питаюся и алтынного работника, если упрошу на який день, гривнею оплачуиво. А понеже старшина совокупно з мною в Глухові под арестом сидівшии при прежних своїх чинах нні найдуются, да і сверстники мої ровно со мною и послі мене служит начавшеї, произведенны в чины при доволном респекті, а я з писарства полкового и сотнического уряду, на который претрудно и многоволокитно выплакал был в Санкт Петербурху монарший указ, ні при чом тепер остался. Все мое имініе и здорове страгил, и при разореніи жития в крайней нищети и в близ смертной болізни с печали безвременно погибаю дшевреден, жадной же вины не знаю за собою, и если якое проступство, albo показанная кому от мене явится в правду обида, то и мсти на себе болш просити не стану. Того ради под лицем до ног ясновелможности вашей всенайпокорнійше прошу за чтиринадцятолітнюю мою службу висоцеповажным своїм пнским універсалом утвердит мене з врученнем сотенной корогви на том иваницком сотничестві при домі и купленных моих кгрунтов принадлежащими угодами на уряд, которыми прежняя отники владіли, а з атамана иваницкого и протчїих моих обидителей всенжайше прошу святой справедливости. Да при том же с покорностью прошу вашей ясновелможности приказат выдат висоцеповажный свой указ до пна полковника ніжинского о выдачи мні з полку его роковой писарской палаты за год и за тры мсцы против писара Маволского подлуг монаршого указу з високого сената мні данного на оплачене долгов, на розвод ростраченного господарства и на протчие домашные необходимые нужды и пишу. О чем со слезами стократно прошу и в непоколібимой вірности з сыном моім до послідняго издыхания служит записуюся, а в прочиём Гду Бгу воздаст за мя.

Ясновелможности вашей млстивійшому моему пну патрону и добродіеві в всем всенжайший слуга Павел М[иницкий]

8бис18 д. 1728

Запис на звороті: «Под октоврия 20 д. 1728 году суппліка Павла Миницкого, в которой просит ясновелможности вшой за чтирнадцятілітну свою службу опреділит его в сотню Иваницкую сотником по прежнему и приказат выдат ему з полку Ніжинского, когда там был полковим писаром роковую оплату.

Полку Прилуцкого».

НБВВ. ІР. Ф. І. № 54429.

Тогочасна копія

№ 5

1728 р. – Лист-прохання громади Іваницької сотні до гетьмана Данила Апостола

Ясновелможный мсці пне гетмане млстивійший пне и единый превеликий добродію.

Еще в прошлом 1727 году мсця октоврия был во всем полку Прилуцком, а в том числі и в нашей сотні Иваницкой от вашей пнской велможности высланный полку Черніговского сотник любецкий пан Иван Савич, который презентовав нам висоцеповажный вашей панской велможности універсал, написанный в той сил: дабы там где нїт старшины полковой или сотенной, волными голосами людскими было выбрано трох или двохкандидатов на тое порожнее старшинское и сотничее мсца. И мы, хочай уже в ту пору и иміли над собою в Иваници сотника по указу пна Павла Миніцкого, который

прежде сего был в Ніжинском полку полковым писарем, а потом оставивши волею для своего покою оное писарство, определен был нам сотником и на тое сотничество в прошлом 1727 году марта 28 числа получил монарший з високого сената указ, по которому и от вашей пнской велможности до его млсти пна полковника нашего прилуцкого писано о бытии ему у нас сотником и мы ниже подписавшийся были тому благодарны. Однак Демян Компанец, прозиваемый Калніцкый, на атаманство городое иваницкое з Конотопу к нам тогда упросившийся по зависти и злоби своей к нему, пну сотнику понудил сотнян до того, дабы оны его пна Миніцкого не толко сотником, леч бы и в кандидати не приймали, а приняли кандидатами на оное сотничество трох члвк: Григорія Волошина, бувшого сотника и Грицка Иценка, да Петра Зоця, рядовых козаков иваницких, що так и сталося по его росказанню и сотяне за ним ездилы в Глухов. А когда жадного з них сотником в Глухові неопределенно для того, что за някоес преступление Григорашево, за которое он нисколко літ держался в Санкт-Пітербурху под арестом монаршою блаженния и вчнодостойния памяти Петра Первого императора и самодержца всероссийского грамотою еще до покойного гетмана пна Скоропадского 1721 году юня 10 д. присланною ему, Григорашу, ні яких чинах вперед нікогда быт не велено и по той монаршой грамоті ваша панская велможност ему, Григорашу вовся уже отказал от уряду, а протчих двох Иценка и Зоця, Иценка за пянство и за неспособность, а Зоця за глупство и каліцтво в Глухов того ж 1727 году декабра 12 д. не удостоено на тое сотничество и отказано им вовся, але по преженему сотниковат велено писменным указом вашей пнской велможности ему, пну Миніцкому, то он Демян, атаман идучи упором, знову угроженем накріпко приказал сотнянам подписатися на Григораша и ехат за ним вторително просит в Глухов и ходячи под окнами колотил и понуждал на тое товариство многократно и когда з сотнян ниhto уже не похотіл за ним, Григорашем ехат вдругое до Глухова, то он, атаман, наложил на людей грошевую подимщину и так за оную з сотні выбранную яко и за козацки провиантовие гроши нанял охотников неспокойных и пняных людей ехат в Глухов и на подводках людских усиловне побранных туда їх з полыгачем своїм писарем Иваном Боришиным вислал., якие гроши в проезді и в Глухові всі страчены для себе, Григорашевы и подводничких коней, а далі и на том не переставши понуждал сотнян на Ивана Білича, значкового товариша, жителя местечка Переволочной подписоватся ему на сотничество. Толок ж мы и его не приймали, потому что за някоес воровство он сиділ в турмі злодійской прилуцкой и между злодіев число в книгу на рятушу записан к тому ж члвк ест велми неспокойный и неправдивый. А поневаж мы тепер без совершенного в местечку нашем сотника в крайнее приходим разорение, за непорядками в правленіи діл и затым что нікому в нуждах наших нам спомоществования и за нами обстоюват. Того ради единогласно всіобще товариство и посолство цілою сотнею просим з покорностю ясневелможности вшой да повелит ваша пнская велможност его, пна Миніцкого, дом свой и кгрунта в Иваници иміючого (от которого мы жадной ні в чом не узнавали и не знаем обиды овшем всякое у нуждах наших иміем спомоществование и в росправі доволствование) совершенным в оную сотню или Петра Кудру, хоружого сотенного, утвердит сотником и отдад з них одному корогв. Иж бы мы бідний и убогий люде на неусипном шляху мешкаючи болш без настоящего сотника не приходили в нищету крайною и терпіли обид от переезджих особ и протчих яких сусутенуемо, нам наносимих, у которых коммендіров нікому за нами без сотника просити справедливости и за показанные шкоды и утиски случаючися награждения. А обозначенном Калніцком, чтоб болш нам не затівал трудности и людми не колотил, приказат оставит его от атаманства всенайпокорнійше просим. Ибо и между товариством городовым иваницким козаки на тамоошнее атаманство згодный вынайдутся. О сем десятирочно всенижайше просим и заявленную на нас бідных в том реіментарскую млст о долголітной и цілоздравственном панованню вашей пнской велможности з дітми нашими просит Бга запиусемя.

Ясневелможности вшой нашего млстивійшого пна и единого превеликого добродія нижайшие рабы и подножки.

Містечка Іваниці товариство.
Петро Кудра, хоружий сотенний і наказний сотник иваницький кандидат.
Захарій Дмитренко, атаман городовий иваницький.
Стефан Голловец, значковий товариш
Василь Губієнко Безпалій, значковий товариш.
Савка Руденко
Клим Щербина
Степан Кремень
Грицько Романютенко
Яцько Довбиш
Юско Ющенко
Яков Туруша
Яков Безнущенко
Роман Плясун
Іля Туруша
Іван Ковтуненко
Кирило Костюченко
Хведор Ляшков
Омелко Суденко
Василь Дмитренко
Іван Іценко
Михайло Дмитренко і все убоге товариство.
Містечка Іваниці посполство:
Андрій Грицаєнко, войт городовий иваницький.
Данило Луговський, бурмістр иваницький.
Ілко Лавриненко, цехмістер.
Іван Ктитор
Василь Романов, ктитор.
Андрій Починенко
Ничипор Набок
Петро Геркгул
Іван Северин
Тимош Самарец
Дорош Удоденко
Грицько Евпат
Роман Черченко
Пархом Уласенко
Грицько Мосієнко
Іван Вернигора
Хведор Видюк
Гаврило Мовчан
Стецько Борисенко
Петро Тарадуйна
Кость Головань
Захарко Биковченко
Сидор Тарадуйна
Тимош Калищенко
Данило Маценко
Грицько Денисенко
Гарасим Тертичник
Сидор Шкибтан
Іван Ляхов

Михайло Василенко
Захар Коломійченко
Грицько Дудченко
Василь Плясун
Тимош Шийка
Матвій Коваль
Андрій Ляшенко
Максим Бенченко
Яков Денисенко
Антон Варушенко
Трофим Савченко
Пркоп Руденко
Артем Пінчук
Гапон Радянка
Хвеско Колячник
Роман Ращенко
Иван Гордієнко
Микола Давиденко
Омелко Борисенко
Семен Варушик
Яков Пічкур
Хведор Антипчик
Демко Радянка
Иван Грицаєнко
Иван Романютенко
Иван Гринченко
Логвин Гришченко
Игнат Назаренко
Омелко Талан
Иван Ющенко
Ониско Миколаєнко
Данило Шийка
Ничипор Глобинець
Юрко Ляхов.

По прошенію всіх вышепрописаних войскового и посполитого чина людей иваницких своеручно подписался я, Роман Афанасиевич, священник свтониколский иваницкий.

Села Городні козаки:
Павел Бор, атаман городенский.
Хвеско Сидоренко
Грицько Проценко
Семен Шматко
Семен Гриненко
Николай Ивасенко
Прокоп Рак
Петро Илченко
Петро Зленко
Самойло Николаєнко
Марко Кривоносенко
Михайло Боровский
Зінко Николаєнко
Павел Малювченко

Леско Тягнирадно
Игнат Бережний
Петро Семененко
Грицко Терещенко
Нестер Мишченко
Харко Плаксенко
Андрій Іванютенко
Гаврило Пташник
Роман Остапенко
Іван Кудра
Юско Попенко
Семен Кривонос
Процко Супруненко
Іван Ус
Хведор Гужченко
Михайло Трохименко
Пилип Сидоренко
Іван Давиденко
Євхим Плаксенко
Семен Рудиченко
Тимош Куц
Юско Сакуненко
Гарасим Кривоносенко
Кирик Калениченко
Хвеско Ситник
Василь Старченко
Матвій Небожко
Пилип Плаксенко
Іван Козіка
Максим Сіроклін
Іван Вакулєнко
Іван Білогруд
Іван Зінченко
Яков Опанасенко Горовий
Іван Дзубенко
Іван Мисак (?)
Грицко Лихолат
Николай Серєда
Микита Денисенко
Хведор Ігнатенко
Матвій Пташник
Павел Бондаренко
Леско Бережний
Іван Скрипка.
Того ж села Городні мужики:
Данило Дубас, войт.
Остап Білоцерковець, ктитор.
Андрій Будаєнко
Гарасим Юнак (?)
Тимош Сененко
Сидор Хведченко
Степан Мєнт

Лусян Подріз
Иван Глушко
Семен Карел
Улас Бондар
Левко Будаенко
Хведор Гришченко
Василь Шинкаренко
Хведор Дейкун
Степан Дубас
Иван Різенко
Грицько Навроцкий
Петр Максименко
Омелко Матяш
Грицько Хурса

По прошенню всіх вище прописаних войскового и посполитого чина людей городенских своеручно подписался, при битности их самих, Тимофей Лаврентиев, презвитер свтомихайловский городенский.

Маестности пна Носенка, сотника полкового села Щурувки козаки:

Павел Костриця, атаман щуровский.
Лусян Нагоренко
Охрім Дорошенко
Василь Докієнко
Леско Олійник
Павел Гарасименко
Павел Назаренко

По прошенню всіх вище прописаних як козаков, так посполитих во свідителство подписался своєю рукою Стефан Григориевич, презвитер стомихайловский городненский.

НБУВ. ІР. Ф. І. № 54431.

Тогочасна копія

Каріна Солдатова (Батурин)
старший науковий співробітник
НКЗ «Гетьманська столиця»

Дипломатичні традиції гетьмана Івана Самойловича за свідченнями його сучасників – посланців із Москви

Питання зовнішньополітичної діяльності завжди було актуальним при вивченні різних періодів в історії України. Це була вагома складова визнання та державного утвердження на міжнародному рівні. Тому багато робіт істориків присвячено відносинам держави Війська Запорозького із сусідніми країнами. У даному дослідженні розглянемо особливості дипломатичної діяльності гетьмана Івана Самойловича (1672 – 1687 рр.), період правління якого припав на часи активного протистояння Речі Посполитої, Московії та Туреччини за вплив у Центрально-Східній Європі.

До історії дипломатичної діяльності Івана Самойловича у своїх роботах зверталися Микола Костомаров [1], Вадим Дядиченко [2], Валерій Смолій, Валерій